

Započtení

U pohledávek, které mají zaniknout započtením na základě jednostranného právního jednání věřitele aktivní pohledávky (pohledávky užití k započtení) se náležitosti kompenzačního projevu řídí hmotněprávní úpravou rozhodnou pro posouzení způsobilosti aktivní pohledávky k započtení bez zřetele k tomu, že posouzení způsobilosti pasivní pohledávky (pohledávky proti které je započítáváno) k započtení se řídí jinou hmotněprávní úpravou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 Cdo 2929/2024-221 ze dne 5.2.2026)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobce České spořitelny, a. s., se sídlem v P., proti žalované S. S., zastoupené advokátem Mgr. P.Š., se sídlem v Š., o zaplacení částky 412 632,30 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Jeseníku pod sp. zn. 5 C 166/2016, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 5. dubna 2018, č. j. 75 Co 334/2017-132, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 5. dubna 2018, č. j. 75 Co 334/2017-132, se zrušuje a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 19. ledna 2017, č. j. 5 C 166/2016-74, Okresní soud v Jeseníku uložil žalované (S. S.) zaplatit žalobci (České spořitelně, a. s.) částku 412 632,30 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku (bod I. výroku) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (bod II. výroku).

2. Okresní soud (po provedeném dokazování) vyšel z toho, že:

[1] Dne 19. dubna 2004 žalobce (jako věřitel a zástavní věřitel na straně jedné) a žalovaná a Z. S. (dále jen „Z. S.“) [jako dlužníci a zástavní dlužníci na straně druhé] uzavřeli jednak smlouvu o hypotečním úvěru ve výši 1 400 000 Kč a jednak (k zajištění pohledávek z této smlouvy) smlouvu o zřízení zástavního práva k nemovitosti [předmětem zástavy byl pozemek p. č. XY a rodinný dům č. p. XY na něm stojící v katastrálním území XY (dále jen „nemovitosti“) ve společném jmění manželů].

[2] Žalobce úvěr poskytl, ale dlužníci plnili splátky úvěru jen do května 2012. Proto následně (k 30. září 2012) žalobce prohlásil úvěr za předčasně splatný.

[3] Usnesením ze dne 2. července 2014, č. j. KSOS 37 INS 5298/2014-A-11, Krajský soud v Ostravě (dále jen „insolvenční soud“) zjistil úpadek dlužníka Z. S., na jeho majetek prohlásil konkurs a ustanovil insolvenčního správce, který zapsal nemovitosti do soupisu majetkové podstaty.

[4] Žalobce (jako zajištěný věřitel) udělil 20. října 2014 insolvenčnímu správci pokyn k přímému prodeji nemovitostí za 1 235 000 Kč s tím, že kupující uhradí daň z převodu nemovitostí.

[5] Insolvenční správce požádal 31. října 2014 insolvenční soud o schválení pokynu, insolvenční soud 12. listopadu 2014 zveřejnil pokyn a vyzval k podání námitek.

[6] Žalovaná uplatnila námitky podáním ze dne 14. listopadu 2014.

[7] Podáním ze dne 20. listopadu 2014 uplatnil námitky další zajištěný věřitel Česká republika - Česká správa sociálního zabezpečení.

[8] Usnesením ze dne 1. prosince 2014 schválil insolvenční soud pokyn žalobce.

[9] Dne 29. května 2015 oznámil insolvenční správce insolvenčnímu soudu, že (na základě jeho předchozího usnesení) vydal žalobci výtěžek zpeněžení ve výši 1 105 682,95 Kč, který žalobce 1. června 2015 započel na pohledávku z hypotečního úvěru. Z pohledávky žalobce tak zůstala neuhrazena částka 412 632,30 Kč sestávající z žalobcova nároku na zbytek úroků z úvěru ve výši 190 127,11 Kč a zákonných úroků z prodlení ve výši 222 505,19 Kč.

[10] Mezi stranami nejsou sporné otázky ohledně úvěrové smlouvy, úvěrových plnění a zůstatku úvěrového dluhu.

3. Podle okresního soudu je (však) mezi stranami sporné, zda lze žalobci přiznat vůči žalované nárok na zbytek neuhrazené úvěrové pohledávky, když v insolvenčním řízení (ve věci dlužníka Z. S.) žalobce jako zajištěný věřitel první v pořadí nepostupoval při správě pohledávky s řádnou péčí a udělil insolvenčnímu správci pokyn [podle § 293 odst. 1 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona)] ke zpeněžení nemovitostí (formou přímého prodeje třetí osobě) za cenu nižší než obvyklou, čímž zamezil úhradě celé své pohledávky. Okresní soud vyšel z toho, že z důvodu námitek dalšího zajištěného věřitele předložil insolvenční správce žalobcům pokyn ke zpeněžení nemovitostí k posouzení insolvenčnímu soudu, který jej schválil. Insolvenční soud tudíž přezkoumal způsob zpeněžení a neshledal, že by byl nezákonný. Postup žalobce proto není v rozporu s právními normami a obrana žalované není důvodná. Z důvodu projednání námitek a schválení pokynu insolvenčním soudem okresní soud nezkoumal obvyklou hodnotu nemovitostí.

4. K odvolání žalované Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci rozsudkem ze dne 5. dubna 2018, č. j. 75 Co 334/2017-132, potvrdil rozsudek okresního soudu (první výrok) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

5. Odvolací soud dospěl k závěru, že posouzení věci okresním soudem je správné a okresní soud se vypořádal se všemi rozhodnými skutečnostmi. K námitce žalované, že okresní soud neúplně zjistil skutkový stav věci, neboť neprovedl (označené) navržené důkazy potřebné k prokázání rozhodných skutečností, odvolací soud uvedl, že těmito důkazy by tvrzení žalované o odpovědnosti žalobce za škodu nemohlo být prokázáno a žalovanou navržené důkazy jsou (tak) nadbytečné, neboť všechny rozhodné skutečnosti (pro posouzení oprávněnosti žalobcova nároku) již byly zjištěny. Odvolací námitku, že okresní soud dospěl na základě provedených důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním, neshledal odvolací soud důvodnou, uzavíraje, že okresní soud hodnotil provedené důkazy v souladu se zákonem a jeho správná skutková zjištění odpovídají obsahu spisu.

6. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem okresního soudu, že rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení pokynu (žalobce) ke zpeněžení zastavených nemovitostí za konkrétních podmínek znamená, že insolvenční soud takový způsob zpeněžení přezkoumal a neshledal nezákonným a (insolvenčním soudem schválený) postup žalobce tudíž nelze hodnotit jako rozporný s právními normami. Okresní soud se proto též správně nezabýval obvyklou hodnotou zpeněžených nemovitostí. Žalovaná je vůči žalobci dlužníkem z úvěrové smlouvy. Je zcela na žalobci, zda bude dluh vymáhat po žalované soudně nebo zda přikročí ke zpeněžení zástavy. Z obsahu spisu vyplývají dva neúspěšné pokusy o prodej nemovitostí za vyšší cenu. V tom, že žalobce udělil pokyn ke zpeněžení zastavených nemovitostí, který schválil insolvenční soud, neshledal odvolací soud rozpor s právem ani porušení povinností žalobce. Neobstojí tudíž odvolací argumentace, že žalované byla jednáním žalobce

způsobena škoda.

7. Započtení, jež učinila žalovaná v odvolání (když uvedla, že proti žalované pohledávce z opatrnosti započítává svou pohledávku z titulu náhrady škody ve výši nejméně 1 000 000 Kč), nesplňuje náležitosti řádného započtení a nemá žádné právní účinky. Odvolací soud s odkazem na (označenou) konstantní judikaturu Nejvyššího soudu k námitce započtení uvedl, že projev vůle směřující k započtení musí být do té míry určitý, aby z něj bylo možné jednoznačně určit, které pohledávky a do jaké výše započtením zanikají. Žalovaná však v odvolání řádně nevyčíslila svou pohledávku (započítává pohledávku ve výši nejméně 1 000 000 Kč). Jde o právní jednání neurčité, a tedy zdánlivé ve smyslu § 553 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), k němuž nelze přihlídnout. Nadto z obsahu spisu nevyplývá, že by žalovaná vyzvala žalobce k zaplacení pohledávky z titulu náhrady škody; proto nenastala ani její splatnost.

II. Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a právních otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny. Konkrétně jde o následující otázky:

[1] Je dovolatelkou uplatněná námitka započtení určitá co do vyčíslení vzájemné (započítávané) pohledávky?

[2] Uplatnila dovolatelka k započtení splatnou pohledávku?

[3] Vylučuje schválení pokynu zajištěného věřitele ke zpeněžení zastavených nemovitostí insolvenčním soudem odpovědnost zajištěného věřitele za škodu vzniklou v příčinné souvislosti s realizací pokynu vlastníku zástavy?

[4] Jaká je právní podstata pokynu zajištěného věřitele ke zpeněžení zástavy a rozhodnutí insolvenčního soudu o tomto pokynu při výkonu dohlédací činnosti?

9. Dovolatelka namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby je Nejvyšší soud zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

10. V mezích uplatněného dovolacího důvodu pokládá dovolatelka za nesprávné právní závěry ohledně uplatněné námitky započtení (otázky č. 1 a 2). Nejde totiž o neurčité právní jednání. Dovolatelka specifikovala svou započítávanou pohledávku právním důvodem (náhrada škody) a výší (1 000 000 Kč). To, že způsobená škoda může být vyšší (což dovolatelka vyjádřila tak, že jí vznikla škoda nejméně 1 000 000 Kč), nic nemění na určitosti výše uplatněné pohledávky (1 000 000 Kč). Dovolatelka zároveň uplatnila pohledávku z titulu náhrady škody v odůvodnění odvolání, které bylo žalobci doručeno, čímž byl tento její nárok vůči žalobci řádně uplatněn. K projevu vůle dovolatelky k započtení vzájemných pohledávek přitom došlo též u odvolacího jednání 5. dubna 2018.

11. K otázce č. 3 dovolatelka uvádí, že podle obou soudů schválením pokynu zajištěného věřitele insolvenční soud závazně určil jeho soulad se zákonem. Takovou právní sílu a tento význam však schvalovací usnesení insolvenčního soudu nemá. Jde o rozhodnutí vydané v rámci dohlédací činnosti insolvenčního soudu, proti němuž není přípustné odvolání. Souhlas insolvenčního soudu s pokynem zajištěného věřitele je sice podmínkou jeho platnosti, ale nezakládá soulad pokynu se zákonem.

Ustanovení § 293 odst. 1 insolvenčního zákona nevymezuje právní význam rozhodnutí insolvenčního soudu o žádosti insolvenčního správce o přezkoumání pokynů zajištěného věřitele. Insolvenční soud přitom neprovádí dokazování (rozhoduje na základě spisu) a nezjišťuje, jaký způsob zpeněžení zástavy by byl nejvýhodnější (k tomu ani nemá potřebné podklady). Jeho dohlédací činnost může zamezit provedení pokynu zajištěného věřitele, jsou-li předloženy důkazy o tom, že jde o zpeněžení nevýhodné. Odpovědnost za soulad pokynu ke zpeněžení zástavy se zákonem nese zajištěný věřitel. Obstojí-li pokyn zajištěného věřitele před insolvenčním soudem, je insolvenční správce oprávněn v souladu s ním zpeněžit zástavu. To nevylučuje možnou odpovědnost zajištěného věřitele za škodu, jestliže vyjde najevo, že uděleným pokynem porušil svou právní povinnost.

12. V případě otázky č. 4 dovolatelka argumentuje ve prospěch závěru, že pokyn zajištěného věřitele má povahu právního jednání, jehož přímým důsledkem je zpeněžení zástavy určeným způsobem. Jde o hmotněprávní jednání, k němuž se zajištěný věřitel rozhodl ze svobodné vůle (má možnost pokyn neudělit) a musí být v souladu s právem. Sporný pokyn byl v rozporu s § 5 písm. a/ insolvenčního zákona, neboť žalobce jím prosadil prodej zástavy za nepřiměřeně nízkou cenu; nedosáhl tudíž plného uspokojení přihlášené zajištěné pohledávky, čímž poškodil dovolatelku (jako vlastníka zástavy) i další (zejména zajištěné) věřitele. Žalobce porušil též § 162 odst. 1 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“), který lze pro nedostatek výslovné právní úpravy na danou věc použít analogicky. Podle dovolatelky má zástavní věřitel v insolvenčním řízení práva srovnatelná se zástavním věřitelem, který drží předmět zástavního práva a protiváhou jeho výjimečného postavení jsou právní povinnosti podle § 162 odst. 1 obč. zák. (starat se o zástavu s péčí řádného hospodáře, zejména ji opatrovat a chránit před poškozením, ztrátou a zničením). Žalobce porušil i § 289 odst. 2 insolvenčního zákona, neboť v pokynu nestanovil kupní cenu ve výši ceny obvyklé. Dovolatelka tvrdí, že v příčinné souvislosti s porušením těchto ustanovení jí vznikla škoda ve výši rozdílu mezi obvyklou cenou zástavy a cenou, za kterou byla (na pokyn žalobce) zpeněžena, jež činí nejméně 1 000 000 Kč. Schválení pokynu insolvenčním soudem nezavazuje žalobce odpovědnosti za negativní důsledky svého protiprávního jednání.

13. Dovolací soud by měl podle § 242 odst. 3 o. s. ř. přihlídnout i k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, spočívajícím v neprovedení dovolatelkou navržených důkazů k prokázání tvrzení, že obvyklá cena nemovitostí byla nejméně o 1 000 000 Kč vyšší než cena, za kterou byly prodány.

14. Žalobce se k dovolání nevyjádřil.

III. Přípustnost dovolání

15. Pro dovolací řízení je rozhodné aktuální znění občanského soudního řádu.

16. Dovolatelka napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu v rozsahu „celého výroku“, tedy ohledně jeho prvního výroku též v části, v níž odvolací soud potvrdil bod II. výroku rozsudku okresního soudu o nákladech řízení, jakož i ohledně jeho druhého výroku o nákladech odvolacího řízení. Ve vztahu k těmto (nákladovým) výrokům však přípustnost dovolání vylučuje § 238 odst. 1 písm. h/ o. s. ř.

17. Ve zbývajícím rozsahu, v němž dovolání směřovalo proti prvnímu výroku napadeného rozhodnutí ve věci samé, Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným podle § 237 o. s. ř., když potud pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení dovoláním předestřených právních otázek ohledně kompenzačního projevu dovolatelky je napadené rozhodnutí v rozporu s níže označenou ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu.

IV. Důvodnost dovolání

18. Nejvyšší soud se - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval především tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelkou, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

19. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

1) K otázkám č. 1 a 2 (Kompenzační úkon a splatnost započítávané pohledávky)

20. Pro další úvahy Nejvyššího soudu k otázkám č. 1 a 2 jsou rozhodná následující ustanovení zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, a občanského soudního řádu:

§ 580 (obč. zák.)

Mají-li věřitel a dlužník vzájemné pohledávky, jejichž plnění je stejného druhu, zaniknou započtením, pokud se vzájemně kryjí, jestliže některý z účastníků učiní vůči druhému projev směřující k započtení. Zánik nastane okamžikem, kdy se setkaly pohledávky způsobilé k započtení.

§ 1982 (o. z.)

(1) Dluží-li si strany vzájemně plnění stejného druhu, může každá z nich prohlásit vůči druhé straně, že svoji pohledávku započítává proti pohledávce druhé strany. K započtení lze přistoupit, jakmile straně vznikne právo požadovat uspokojení vlastní pohledávky a plnit svůj vlastní dluh.

(2) Započtením se obě pohledávky ruší v rozsahu, v jakém se vzájemně kryjí; nekryjí-li se zcela, započte se pohledávka obdobně jako při splnění. Tyto účinky nastávají k okamžiku, kdy se obě pohledávky staly způsobilými k započtení.

§ 3028 (o. z.)

(...)

(3) Není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti.

§ 98 (o. s. ř.)

Vzájemným návrhem je i projev žalovaného, jímž proti žalobci uplatňuje svou pohledávku k započtení, avšak jen pokud navrhuje, aby bylo přisouzeno více, než co uplatnil žalobce. Jinak soud posuzuje takový projev jen jako obranu proti návrhu.

§ 216 (o. s. ř.)

(1) Ustanovení § 92, 97 a 98 pro odvolací řízení neplatí.

(2) V odvolacím řízení nelze uplatnit nový nárok.

(...)

Ustanovení § 580 obč. zák. platilo v citované podobě od 1. ledna 1992 a do 1. ledna 2014, kdy byl zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, zrušen, nedoznalo změn. Citovaná ustanovení zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, platí beze změny od 1. ledna 2014 a citovaná ustanovení občanského soudního řádu nedoznala změn od zahájení sporu.

21. Jak se podává z § 3028 odst. 3 věty první o. z., pro určení právního režimu, jemuž podléhá určitá pohledávka, není rozhodné, kdy pohledávka vznikla (ve smyslu kdy věřiteli vzniklo právo na plnění), nýbrž kdy vznikl právní poměr (právní vztah), z něhož pohledávka vzešla.

22. Pro posouzení způsobilosti pohledávek k započtení (kompenzability pohledávek) řídicích se různými právními úpravami (jako je tomu v projednávané věci) je pak vždy rozhodná právní úprava, kterou se řídí každá z těchto pohledávek (kterou se u každé z pohledávek řídí závazkový právní poměr, z něhož daná pohledávka vznikla). Tak totiž nedojde ke změně předpokladů započitatelnosti pohledávek, s nimiž při jejich vzniku počítal (musel počítat) dlužník i věřitel

23. Účinky kompenzačního projevu (právního jednání směřujícího k započtení pohledávky učiněného po 31. prosinci 2013), který se týká pohledávek, jež se řídí různými právními úpravami (jedna právní úpravou účinnou do 31. prosince 2013, druhá právní úpravou účinnou od 1. ledna 2014) se co do způsobilosti pohledávky k započtení pohledávky budou u každé z pohledávek řídit pro ni rozhodnou právní úpravou; u jedné právní úpravou účinnou do 31. prosince 2013 (§ 580 obč. zák.), u druhé právní úpravou účinnou od 1. ledna 2014 (§ 1982 a násl. o. z.).

24. K tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 2018, sp. zn. 32 Cdo 5234/2016, uveřejněný pod číslem 77/2019 Sb. rozh. obč., rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. října 2018, sp. zn. 28 Cdo 5711/2017, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. února 2019, sp. zn. 26 Cdo 4795/2017, uveřejněný pod číslem 23/2020 Sb. rozh. obč., rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. září 2020, sp. zn. 31 Cdo 684/2020, uveřejněný pod číslem 37/2021 Sb. rozh. obč., a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2021, sen. zn. 29 ICdo 82/2019, uveřejněný pod číslem 34/2022 Sb. rozh. obč.

25. Ze skutkových zjištění, z nichž vyšly oba soudy (jak jsou reprodukována shora ve 2. odstavci odůvodnění), je zřejmé, že právní vztah, z něhož vznikla pohledávka žalobce vůči dovolatelce, vznikl před 31. prosincem 2013 a řídí se zákonem č. [513/1991](#) Sb., obchodním zákoníkem ve znění účinném do 31. prosince 2013 (dále jen „obch. zák.“), subsidiárně pak (v souladu s § 262 odst. 4 obch. zák.) zákonem č. [40/1964](#) Sb., občanským zákoníkem. Tato právní úprava je tudíž rozhodná pro posouzení způsobilosti k započtení u pohledávky (žalobce) proti které je započítáváno (pasivní pohledávka). Právní poměr, z něhož měla vzniknout dovolatelkou tvrzená pohledávka [pohledávka užitá k započtení (aktivní pohledávka)], vznikl v době po 1. lednu 2014, takže posouzení způsobilosti aktivní pohledávky k započtení se řídí zákonem č. [89/2012](#) Sb., občanským zákoníkem.

26. Dále se Nejvyšší soud zabýval posouzením kompenzačního projevu dovolatelky.

27. Výrazy jako „kompenzační úkon“, „kompenzační projev“, nebo „kompenzační projev vůle“, případně „námitka započtení ve smyslu § 98 o. s. ř.“, vždy vystihují hmotněprávní projev vůle (jednostranný či dvoustranný) směřující k započtení pohledávky. Svou hmotněprávní povahu neztrácí takový projev vůle ani tehdy, uplatnil-li jej žalovaný (jako jednostranný projev vůle) podle § 98 o. s. ř. na svou obranu až v průběhu soudního sporu, v němž po něm žalobce vymáhá zaplacení své

pohledávky; jako uplatněný „procesním podáním“ (podáním adresovaným soudu) v průběhu sporného řízení je takový projev vůle (též „procesním úkonem“ žalovaného, jehož hmotněprávní účinky se vůči žalobci prosadí (mohou prosadit) od okamžiku, kdy se o něm v řízení dozvěděl; srov. § 41 odst. 3 o. s. ř. K tomu srov. dále (i co do odkazů na příslušnou literaturu a další judikaturu) např. odstavec 38 odůvodnění rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 2021, sp. zn. 31 Cdo 1475/2020, uveřejněného pod číslem 58/2021 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 58/2021“), jehož závěry jsou uplatnitelné i pro poměry upravené zákonem č. [89/2012](#) Sb., občanským zákoníkem. Započtení musí splňovat obecné náležitosti právního jednání a z jeho obsahu musí být zřejmé, jaká pohledávka a v jaké výši se uplatňuje k započtení proti pohledávce věřitele (srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. května 2016, sp. zn. 32 Cdo 118/2016, jehož závěry jsou rovněž uplatnitelné i pro poměry upravené zákonem č. [89/2012](#) Sb., občanským zákoníkem.

28. Pro kompenzační projev učiněný žalovaným (až) v řízení o odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně, jež mu ukládá úhradu žalobcovy pohledávky (pasivní pohledávky) obecně platí, že žalovaný je oprávněn uplatnit v odvolacím řízení, jež se řídí principy neúplné apelace, jako odvolací důvod ve smyslu § 205 písm. f/ o. s. ř. skutečnost, že po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně učinil jednostranné hmotněprávní jednání směřující k započtení své pohledávky (aktivní pohledávky) proti vymáhané pohledávce (pasivní pohledávce); to platí bez zřetele k tomu, že odvolací soud bude o této obraně žalovaného rozhodovat ve skutečnosti v jediné instanci. Odvolací soud však k takovému kompenzačnímu projevu přihlédne jen tehdy, nebrání-li posouzení jeho důvodnosti, že je (musí být) spojen s nepřipustným uplatněním těch skutečností, jež se týkají důvodu vzniku (pravosti), výše a splatnosti pohledávky žalovaného užitě k započtení, které nastaly (vznikly) před vyhlášením (vydáním) rozhodnutí soudu prvního stupně, nebo dokonce před podáním žaloby o zaplacení vymáhané pohledávky (srov. R 58/2021, odstavec 50 bod [1] odůvodnění).

29. Jestliže odvolací soud nepřihlédne v odvolacím řízení, jež se řídí principy neúplné apelace, k jednostrannému hmotněprávnímu jednání, jímž žalovaný uplatnil vůči žalobci (mimo soud) svou pohledávku k započtení proti žalobou vymáhané pohledávce, proto, že účastníci řízení tuto skutečnost v odvolacím řízení neuplatnili (§ 212a odst. 3 o. s. ř.), nebo proto, že posouzení důvodnosti započtení je spojeno s nepřipustným uplatněním dalších skutečností nebo důkazů (§ 205a, § 211a o. s. ř.), je tím současně deklarováno, že k zániku pohledávek takovým kompenzačním projevem nedošlo (srov. R 58/2021, odstavec 50 bod [2] odůvodnění).

30. Z obsahu spisu se podává, že dovolatelka je (solidárně zavázanou) spoludlužnicí pohledávky žalobce, jež v žalobou uplatněné výši nebyla uhrazena. Mezi účastníky nebylo sporu o tom, že žalobcem uplatněný nárok je po právu. V řízení před okresním soudem dovolatelka (toliko) namítala, že v insolvenčním řízení ve věci dlužníka Z. S. (jejího bývalého manžela) byly nemovitosti (náležející do společného jmění manželů) zpeněženy za nevýhodnou (příliš nízkou) cenu v důsledku chybného pokynu žalobce, jenž při správě své pohledávky nepostupoval s řádnou péčí (čímž sám zavinil, že tato pohledávka nebyla zcela uspokojena z výtěžku zpeněžení nemovitostí).

31. V průběhu řízení před okresním soudem dovolatelka neuplatnila vůči žalobci žádný nárok. Uváděla jen tvrzení o skutečné ceně nemovitostí, a to v různé výši [nejméně 2 500 000 Kč (č. l. 27, 29), 2 000 000 Kč (č. l. 28), 1 600 000 Kč (č. l. 29)].

32. Námitku započtení (kompenzační projev) uplatnila dovolatelka (jako obranu proti žalobcem vymáhané pohledávce) poprvé až v odvolacím řízení (ve zdůvodnění odvolání ze dne 23. března 2017, č. l. 82). Tam uvedla, že má vůči žalobci pohledávku z titulu náhrady škody ve výši nejméně 1 000 000 Kč (neboť jí žalobce prodejem nemovitostí pod cenou způsobil majetkovou škodu ve výši rozdílu mezi jejich cenou obvyklou a cenou, za kterou byly prodány, jež přesahuje 1 000 000 Kč), kterou započítává proti žalované pohledávce. Toto podání bylo doručeno žalobci dne 29. března

2017. Toto podání obsahuje jednoznačný projev vůle dovolatelky směřující k započtení její (jediné) pohledávky z titulu náhrady (specifikované) škody (ve tvrzené výši nejméně 1 000 000 Kč) na žalovanou pohledávku. Jinému posouzení tohoto právního jednání dovolatelky (než jako kompenzační námitky) brání již skutečnost, že je uplatnila až v odvolacím řízení, v němž nelze podat vzájemnou žalobu (srov. § 216 o. s. ř.).

33. Ze shora formulovaných závěrů k právní úpravě rozhodné pro posouzení započitatelnosti pohledávek, se pak nutně podává, že právní úprava rozhodná pro posouzení způsobilosti aktivní (započítávané) pohledávky je určující též pro určení a následné posouzení náležitostí kompenzačního projevu (jako právního jednání věřitele aktivní pohledávky).

34. Jinak řečeno, u pohledávek, které mají zaniknout započtením na základě jednostranného právního jednání věřitele aktivní pohledávky (pohledávky užití k započtení) se náležitosti kompenzačního projevu řídí hmotněprávní úpravou rozhodnou pro posouzení způsobilosti aktivní pohledávky k započtení bez zřetele k tomu, že posouzení způsobilosti pasivní pohledávky (pohledávky proti které je započítáváno) k započtení se řídí jinou hmotněprávní úpravou.

35. V projednávané věci se tudíž uplatní pro kompenzační projev dovolatelky v rovině hmotného práva úprava obsažená v zákoně č. [89/2012](#) Sb., občanském zákoníku (jímž se řídí způsobilost aktivní pohledávky k započtení), bez zřetele k tomu, že způsobilosti pasivní pohledávky (pohledávky proti které je započítáváno) k započtení se řídí úpravou obsaženou v zákoně č. [40/1964](#) Sb., občanském zákoníku.

36. Nejvyšší soud přitom (oproti soudu odvolacímu) uzavřel, že dovolatelkou učiněný kompenzační projev není neurčitý ani nesrozumitelný ve smyslu § 553 odst. 1 o. z. Dovolatelkou provedené započtení též bylo (prostřednictvím soudu) doručeno žalobci.

37. Pro závěr, zda lze v (odvolacím) řízení přihlížet ke kompenzačnímu projevu dovolatelky, je rozhodné, zda kompenzační projev byl (musí být) spojen s nepřipustným uplatněním těch skutečností, jež se týkají důvodu vzniku (pravosti), výše a splatnosti pohledávky dovolatelky užití k započtení, které nastaly (vznikly) před vyhlášením (vydáním) rozhodnutí soudu prvního stupně, nebo dokonce před podáním žaloby o zaplacení vymáhané pohledávky (srov. opět R 58/2021, odstavec 50 bod [1] odůvodnění). Touto otázkou se však odvolací soud nezabýval a jeho právní posouzení věci tudíž není správné.

38. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu včetně závislých výroků o nákladech řízení (§ 242 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

39. Vzhledem k tomu, že napadené rozhodnutí neobstálo již v rovině řešení otázek č. 1 a 2, Nejvyšší soud se pro nadbytečnost (a předčasnost) již nezabýval dalšími dovolacími otázkami ani namítanou vadou řízení.

40. V rozsahu, v němž dovolání nepřipustně směřovalo proti výrokům o nákladech řízení (srov. odstavec 16 odůvodnění shora), Nejvyšší soud dovolání neodmítl (jako objektivně nepřipustné) jen proto, že šlo o závislé výroky, jež musely být zrušeny při zrušení rozhodnutí ve věci samé (srov. např. důvody usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2014, sp. zn. 31 Cdo 2740/2012, uveřejněného pod číslem 82/2014 Sb. rozh. obč.).

41. Právní názor Nejvyššího soudu je pro odvolací soud závazný (§ 243g odst. 1 věta první za středníkem o. s. ř.).

42. Nejvyšší soud nepřehlédl, že v mezidobí žalobce přihlásil spornou pohledávku do insolvenčního

řízení ve věci dovolatelky jako dlužnice, jež bylo vedeno u Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci pod sp. zn. KSOL 41 INS 1576/2019.

43. Dovolací soud dodává, že v dovolacím řízení se nemohly promítnout účinky pravomocného usnesení ze dne 29. července 2024, č. j. KSOL 41 INS 1576/2019-B-24, jímž insolvenční soud (mimo jiné) vzal na vědomí splnění oddlužení dovolatelky a přiznal jí osvobození od placení zbytku pohledávek (srov. § 243f odst. 1 o. s. ř.).

Další články:

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)